

Olga Przybyła

Wprowadzenie

Logopedia Silesiana 2, 9-11

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wprowadzenie

„Logopedia Silesiana” wpisuje się w obszar periodyków podejmujących problematykę związaną z praktycznymi i teoretycznymi aspektami postępowania logopedycznego z osobami mającymi zaburzenia mowy. Zarówno rozpoznanie i opisywanie deficytów z zakresu werbalnego oraz niewerbalnego porozumiewania się, jak i wprowadzanie określonych oddziaływań reedukacyjnych, a także poszukiwanie odpowiednich programów terapeutycznych, trafnych pod względem procedury prognostycznej, są tożsame z jedną wspólną ideą doskonalenia sprawności językowej i komunikacyjnej.

Dziedzina logopedii kształtowała się pod wpływem różnorodnych sposobów myślenia o języku oraz modeli rozwijania językowej i komunikacyjnej sprawności. Poziom kompetencji językowej człowieka ma fundamentalne znaczenie dla rozwoju osobowości (kształtowania umysłu i budowania wiedzy o świecie) oraz funkcjonowania społecznego (formowania społecznych wzorów zachowań językowych). Odbiór mowy i jej rozumienie są nierozłącznym elementem w procesie komunikowania się. Drogi terapii logopedycznej prowadzą do porządkowania mowy wewnętrznej i stymulują / odbudowują procesy jej uaktywniania. W diagnozie oraz terapii zaburzeń rozwoju mowy i zakłóceń słownego procesu komunikowania się wiedzą podstawową jest ta, która opisuje mechanizmy przyswajania języka i stan zachowań językowych w perspektywie biologicznych uwarunkowań¹.

Problematyka drugiego tomu „Logopedii Silesiany” ukazuje komunikację i mowę w bogatej perspektywie – nierzadko traktując język jako drogę do pewnych wyobrażeń, przedstawień – i dąży do odkrywania sposobów opisu mowy w rozwoju oraz w zaburzeniach.

¹ S. GRABIAS: *Logopedia – nauka o biologicznych uwarunkowaniach języka i zachowań językowych*. „Logopedia” 2010/2011, T. 39/40, s. 9–34.

* * *

Przedstawianie empirycznych obserwacji zachowań językowych dorosłych i dzieci ze specyficznymi trudnościami w opanowywaniu i doskonaleniu reguł przyswajania mowy w dialogowo rozumianym procesie postępowania terapeutycznego przyświeca zamierzeniom autorów tekstów zebranych w drugim tomie „Logopedii Silesiany”. Naukowa interpretacja różnego rodzaju zaburzeń mowy zespolona z wiedzą na temat programowania języka składa się na trzy zasadnicze części tomu.

Pierwszą jego część stanowią artykuły, w których autorzy prezentują zagadnienia dotyczące zarówno teoretycznej myśli, jak i strategii badawczo-metodyczno-organizacyjnych. Łącząc tradycje dyscypliny, tworzą przed nią nowe perspektywy badawcze. Cykl otwierają artykuły, które wpisują się w bogaty, wieloaspektowy nurt dociekań nad umiejętnością czytania (Władysława Książek-Bryłowa; Olga Przybyła, Joanna Turek), by następnie odnieść się do zagadnienia opóźnionego rozwoju w kontekście ryzyka dysleksji rozwojowej (Grażyna Jastrzębowska). Teoretyczne rozważania nad rozpadem czynności mówienia odnaleźć można w artykułach na temat zaburzonego dyskursu w schizofrenii (Renata Tomaszuk-Wieczorek, Dawid Larysz) oraz opisu stanu funkcjonowania pacjenta z deficytami prawej półkuli (Maja Patalong-Ogiewa, Tatiana Lewicka). W tomie znalazł się także opis szerokiego spektrum oddziaływań, jakie może i powinien przedsięwziąć neurologopeda w zakresie wczesnej interwencji (Marzena Machoś). Zostały również przedstawione kwestie ukazujące miejsce i rolę logopedii w przestrzeni kultury słowa (Leszek Szewczyk, Anna Łobos).

Część druga – *Studia z praktyki logopedycznej* – obejmuje propozycje sposobów postępowania diagnostycznego i terapeutycznego, które w swoich założeniach mają przyczyniać się do podejmowania działań wspomagających pracę z osobami z zaburzeniami rozwoju mowy. Zaprezentowane szkice łączą teoretyczną podbudowę (artykuł na temat torowania drogi rozwoju mowy u dzieci dotkniętych zaburzeniami autystycznymi Krystyny Sacher-Szafrańskiej) oraz koncepcje diagnostyczno-terapeutycznego postępowania (artykuł Barbary Kasicy i Katarzyny Kasicy-Bańkowskiej o rehabilitacji pacjenta po wszczepieniu implantu ślimakowego), a także zagadnienia społecznych aspektów komunikowania się (artykuł Elżbiety Bijak i Doroty Kamińskiej, zawierający wskazówki dla jękających się i ich rodziców / opiekunów oraz nauczycieli i logopedów). W tej części znalazły się również studia przypadków oraz opis efektów terapeutycznych oddziaływań. Interesujące sposoby wykorzystania doświadczeń wpływających z wiedzy i praktyki odnajdziemy w opisie postępowania: z pacjentem z zespołem Gregga (Elżbieta Maria Minczakiewicz) oraz pacjentem z atypowym rozwojem mózgu (Olga Przybyła, Małgorzata Stando-Pawlik). W propozycji oddziaływań terapeutycznych zostały zarekomendowane aparatura i pomoce stosowane w logopedii (Józef Oczadły).

W ostatniej, trzeciej części tomu – *Materiały, pomoce, sprawozdania* – zaprezentowano referat o rodzajach pomocy na rzecz osób jękających się w Wielkiej Brytanii, wygłoszony przez jednego z zagranicznych gości – Davida Rowleya z Wielkiej Brytanii – w czasie Międzynarodowej Konferencji z okazji Światowego Dnia Osób Jękających się w 2010 roku. Zamieszczono także propozycje metodyczne przydatne w codziennej logopedycznej praktyce: scenariusze zajęć terapeutycznych do pracy z pacjentem z atypowym rozwojem mózgu autorstwa Małgorzaty Stando-Pawlik. Przywołano ponadto ankietę oceniającą kompetencje niezbędne początkującym logopedom w ich zawodowej praktyce – ankietę projektu Network for Tuning Standards and Quality of Education programmes for Speech and Language Therapists in Europe. Znalazło się tu również sprawozdanie z naukowej konferencji z okazji Światowego Dnia Osób Jękających się z cyklu „Świat, który rozumie jękanie” (2011), sporządzone przez Elżbietę Bijak.

* * *

Mam nadzieję, że lektura „Logopedii Silesiany” przyniesie refleksję nad odmiennością i bogactwem założeń dyscypliny. Wskaże nowe metodologiczne ujęcia opisu mowy w normie i w zaburzeniu. Dostarczy również uporządkowanych wyników empirycznych dociekań, które umożliwią odmienne spojrzenie na znane i szeroko omawiane problemy.

Dziękuję autorom, recenzentom oraz redaktorom za ich cenny wkład w powstanie tomu.

Olga Przybyła